

طراحی و تبیین مدل پیش بینی محافظه کاری حسابداری با تاکید بر ارتباط آن بامیانگین موزون هزینه سرمایه در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر حسین اعتمادی (دانشیار رشته حسابداری ، دانشگاه تربیت مدرس)

دکتر ایرج نوروش (استاد رشته حسابداری، دانشگاه تهران)

دکتر عادل آذر (استاد رشته مدیریت ، دانشگاه تربیت مدرس)

حسن سراجی (دانشجوی دوره دکتری حسابداری، دانشگاه تربیت مدرس)

چکیده

اعتبار دهندگان دنبال کسب اصل و بهره وامها (بعنوان بازده مورد انتظارشان) بوده و سهامداران بازده مورد انتظار خود را از محل سود حاصل از فعالیتهای شرکت و تغییرات قیمت سهام - که در ازاء فعالیت روبه رشد شرکت حاصل می گردد- دنبال می کنند.

در این میان مدیران شرکتها برای کاهش هزینه های مالی و تحقق سود پایدار مورد انتظار سهامداران به دنبال کنترل میانگین موزون هزینه سرمایه می باشند. در این بین محافظه کاری حسابداری میثاقی است که با اندازه گیری صحیح و محافظه کارانه نتایج حاصل از فعالیت بنگاههای اقتصادی ، منجر به کاهش سود اندازه گیری شده و سود نقدی توزیع شده می گردد و نهایتاً از این طریق اطمینان لازم برای تسویه اصل و بهره بدهیها و تحقق بازده مورد انتظار بلند مدت سهامداران را محقق می سازد.

هدف این تحقیق بررسی ارتباط بین میثاق محافظه کاری و اجزاء هزینه های تامین مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و ارائه مدلی برای پیش بینی میزان رعایت محافظه کاری حسابداری در شرکتها است. روش تحقیق قیاسی - استقرایی و روش کتابخانه ای ، قلمرو مکانی تحقیق شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمرو زمانی آن، دوره ده ساله بین سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ می باشد. همچنین برای تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه های تحقیق از روش رگرسیون استفاده شده است.

نتیجه این تحقیق وجود همبستگی بین برخی از اجزاء هزینه تامین مالی با محافظه کاری حسابداری و ارائه مدلی برای اندازه گیری محافظه کاری حسابداری می باشد.

واژه های کلیدی: محافظه کاری حسابداری ، میانگین موزون هزینه سرمایه ، هزینه بدهی ، هزینه سرمایه

تعریف مساله

دو گروه اصلی تامین کننده منابع مالی شرکت اعتبار دهندگان و سرمایه گذاران می باشند. هر کدام از این دو گروه همواره به دنبال کسب منافع مورد نظرشان می باشند. اعتبار دهندگان همیشه به دنبال وصول اصل و فرع وامهای اعطائی بوده و سهامداران به دنبال کسب بازده مورد انتظار خود از فعالیتهای شرکت و تغییرات قیمت سهام در ازاء فعالیت روبه رشد شرکت می باشند.

در این میان شرکتها با در اختیار گرفتن منابع مالی از هر دو گروه باید قادر باشند انتظارات آنها را برآورده سازند. بر این اساس میانگین موزون هزینه سرمایه را "حداقل نرخ بازدهی که شرکت باید بدست بیاورد تا بتواند بازده مورد انتظار سرمایه گذاران در شرکت را تامین کند" [۱] تعریف نموده اند. اما همواره با افزایش میانگین موزون هزینه سرمایه منافع دو گروه تامین کننده منابع مالی شرکت با خطر روبرو خواهد شد و احتمال پرداخت اصل و فرع وامهای دریافتی و تامین سود مورد انتظار سهامداران از محل منافع حاصل از فعالیت شرکت دچار مخاطره خواهد شد.

در ایران با افزایش میانگین موزون هزینه سرمایه و هزینه های مالی شرکت ، شرکتها بجای اخذ اعتبار از بانکهای دولتی مجبور به اخذ وام از بانکهای خصوصی شده که در ازاء آن مجبور به اخذ وامهایی با بهره بالاتر بوده و یا در قبال وامهای دریافتی از بانکهای دولتی بایستی بخشی از داراییهای شرکت را به وثیقه گذاشته که این موضوع باعث کاهش انعطاف پذیری شرکت شده و نهایتاً منجر به کاهش سود حاصل از منافع شرکت و سود ناشی از افزایش قیمت سهام شده و بازده مورد انتظار سهامداران را محقق نخواهد نمود. در چنین شرایطی عدم اندازه گیری محافظه کارانه سود حسابداری و توزیع سود نقدی غیر محافظه کارانه سهام به معنای توزیع منابع شرکت به جای توزیع سود از محل منافع حاصل از فعالیت شرکت بوده و سودآوری آتی شرکت را با مخاطره روبرو خواهد ساخت. به همین منظور مدیران شرکتها همزمان با افزایش میانگین موزون هزینه سرمایه به دنبال راهکارهایی هستند تا از این طریق بتوانند مانع بوجود آمدن شرایط فوق گردند.

یکی از این ابزارها اندازه گیری محافظه کارانه سود حسابداری می باشد. باسو (۱۹۹۷) محافظه کاری حسابداری را تمایل حسابداران به الزام داشتن در جه بالائی از اثبات و تأیید برای شناخت اخبار خوب مانند درآمد و سود ، در مقابل شناخت اخبار بدمانند هزینه و زیان تعریف می کند. با توجه به این تعریف میثاق محافظه کاری ، که یکی از ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری در استانداردهای حسابداری ایران می باشد، عاملی است که با اندازه گیری صحیح و محافظه کارانه نتایج حاصل از فعالیت بنگاههای اقتصادی ، منجر به کاهش سود اندازه گیری شده می گردد و نهایتاً منجر به کاهش سود نقدی توزیع شده خواهد شد. [۱۱] با توجه به توضیحات فوق مساله اساسی در این تحقیق اندازه گیری محافظه کاری حسابداری در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۷۵ الی ۱۳۸۵ و بررسی ارتباط آن با اجزاء میانگین موزون هزینه سرمایه بوده تا نهایتاً با ارائه مدلی برای پیش بینی محافظه کاری حسابداری در ایران امکان بررسی میزان رعایت محافظه کاری حسابداری در سود اندازه گیری شده توسط مدیران ، برای اعتبار دهندگان و سرمایه گذاران ممکن شده و

اعتبار دهندگان از این طریق نسبت به وصول اصل و بهره وامهای اعطائی و سرمایه گذاران نسبت به تحقق بازده مورد انتظارشان از محل فعالیت شرکت اطمینان حاصل نمایند.

اهمیت تحقیق

امروزه کنترل هزینه های مالی در شرکتها یکی از اهداف اصلی مدیران می باشد. در ایران این موضوع با توجه به اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی در راستای خصوصی سازی شرکتهای دولتی و گسترش شرکتهای خصوصی همراه با حذف کمکهای دولتی، کنترل هزینه های مالی، توانائی شرکت برای بازپرداخت بدهیها و همچنین تامین بازده مورد انتظار بلند مدت سهامداران (مالکان خصوصی و جدید شرکتهای) اهمیت فراوانی پیدا کرده است.

علاوه بر آن با گسترش خصوصی سازی اعتبار دهندگان نسبت به وصول اصل و بهره وامهای اعطائی در مقایسه با زمانی که مالکیت شرکتها دولتی بوده، حساسیت بیشتری نشان خواهند داد. همچنین مالکان جدید شرکتها به دنبال افزایش توان شرکت در تسویه اصل و بهره وامها و کاهش هزینه های مالی شرکت بوده و نهایتاً ایجاد ارزش از طریق افزایش قیمت سهام که در ازاء فعالیت روبه رشد شرکت حاصل شده است، را دنبال می کنند.

با توجه به موضوعات فوق ابزارهای مختلفی برای تحقق اهداف فوق مطرح بوده که از این میان می توان به نقش اندازه گیری محافظه کارانه نتایج حاصل از فعالیت شرکت اشاره کرد. تحقیق حاضر قصد دارد تا از طریق بررسی محافظه کاری حسابداری و میزان تاثیر پذیری آن از میانگین موزون هزینه سرمایه به بررسی نقش محافظه کاری حسابداری در کنترل هزینه های مالی پرداخته و مدلی برای پیش بینی میزان رعایت محافظه کاری حسابداری در شرکتها با توجه به ارتباط آن با اجزاء میانگین موزون هزینه سرمایه ارائه نماید. [۴]

مروری بر پیشینه تحقیق

محافظه کاری ریشه در قرون وسطی دارد. در آن زمانها صاحبان املاک، اداره املاک خود را به مباشر می سپردند. مباشر هم می دانست اگر محافظه کاری پیشه کند و افزایش ارزش داراییها را پیش بینی نکند، خود را در قبال مسئولیتی که به او واگذار شده است، بیمه کرده است. زیرا اگر افزایشها به واقعیت نمی پیوست، در آن صورت مالک ممکن بود مباشر را مقصر بداند. در اواخر قرن نوزدهم در انگلستان، دعاوی که پس از ورشکستگی شرکتها از سوی سرمایه گذاران مطرح می شد، غالباً حسابرسان به عنوان خواننده به دادگاه کشانده می شدند. از آن پس حسابرسان دریافتند که بر مبنای صورتهای مالی محافظه کارانه، هرگز دعوایی علیه آنها اقامه نمی شود و فقط بیش از واقع نشان دادن سود و داراییها است که موجب چنین امری می شود. [۱۰] در آمریکا نیز بانکداران، منتقدترین استفادکنندگان اطلاعات حسابداری و خواستار رویکردی محافظه کارانه بودند. همچنین سقوط بازار سهام در سال ۱۹۲۹ تمایل به محافظه کاری حسابداری در آمریکا را استحکام بخشید. این موضوع که آیا حسابداری به سمت محافظه کاری بیشتر حرکت می کند برای سرمایه گذاران، دانشگاهیان و هیاتها و مراجع قانون گذاری مهم و با اهمیت است. و در دهه اخیر بررسی نقش محافظه کاری حسابداری در کنترل کاهش هزینه های مالی

شرکت و افزایش بازده مورد انتظار سرمایه گذاران در بلند مدت، مد نظر حسابداران، دانشگاهیان، اعتباردهندگان و سرمایه گذاران قرار گرفته است. [۱۱]

ادبیات و چارچوب نظری

واتس (۲۰۰۳) طی مقالاتی به بررسی ادبیات تحقیق محافظه کاری حسابداری پرداخت. طی این مقاله سه معیار کلی برای اندازه گیری محافظه کاری بشرح مقابل ارائه شد: اندازه گیری خالص دارائیه‌ها، عایدات و اقلام تعهدی، و نسبت عایدات به بازده سهام. وی همچنین برای محافظه کاری حسابداری چهار تفسیر مطرح نمود. تفسیر قراردادی، تفسیر حقوقی، تفسیر مالیاتی و تفسیر قانونی. [۲۸]

باسو (۱۹۹۷) به بررسی اصل محافظه کاری و انعکاس بموقع عایدات حسابداری پرداخت و دریافت که تغییرات در عایدات منفی در مقایسه با عایدات مثبت از ثبات کمتری برخوردار است [۱۱]. گیولی و هین (۲۰۰۰) به مطالعه سری زمانی تغییرات در عایدات، جریانهای نقدی و اقلام تعهدی پرداختند و دریافتند که الگوهای عایدات، جریانهای نقدی و اقلام تعهدی ثابت بوده و نتیجه گرفتند که در دوره زمانی مورد مطالعه (دوره ۳۰ ساله ۱۹۹۷-۱۹۶۷) محافظه کاری حسابداری افزایش یافته است [۱۵]. لارا و مورا (۲۰۰۴) به بررسی و مقایسه محافظه کاری در سطح بین الملل پرداخته و محافظه کاری ترانزنامه‌ای با محافظه کاری مندرج در صورت سود و زیان در شرکتهای اروپایی مقایسه نمودند. [۲۰]

بال و شیواکومار (۲۰۰۵) کیفیت سود را در شرکتهای سهامی خاص انگلستان بررسی کرده و دریافتند که دلیل تقاضای اطلاعاتی ناهمگون بازار سهام، سود حسابداری گزارش شده در صورتهای مالی شرکتهای سهام خاص کیفیت کمتری را دارند. آنها این فرض را مطرح کردند که کیفیت سود اصولاً توسط استفاده کنندگان صورتهای مالی تعیین می‌شود. مادامیکه الزامات حسابرسی، استانداردهای حسابداری و قوانین مالیاتی برای شرکتهای سهامی خاص به دلیل الزامات بازار سهام پایین نخواهد بود [۹]

ژانگ (۲۰۰۴) به تحلیل مزایای واقعی و پیش‌بینی شده محافظه کاری برای اعتباردهندگان و اعتبارگیرندگان پرداخت. اولین بحث این بود که یکی از مزایای محافظه کاری برای اعتباردهندگان اعلام هشدارهای بموقع در قبال ریسک عدم رعایت مفاد قراردادهای اخذ و ام توسط اعتبار گیرنده می‌باشد. و دومین موضوع این بود که یکی از مزایای اصلی رعایت محافظه کاری حسابداری برای اعتبارگیرنده کاهش نرخ بهره وامهای دریافتی برای آنها است. گزارشگری محافظه کارانه اعتباردهندگان را قادر می‌سازد تا اطلاعات و علائم بموقع در خصوص عملکرد نامناسب مالی شرکت را دریافت نموده تا از این طریق اقدامات لازم را بموقع بعمل آورده و ریسک وصول اصل و فرع وامهای اعطائی را کاهش دهند. [۳۱]

بی تی و همکاران (۲۰۰۳) به بررسی اهمیت تغییرات حسابداری در قراردادهای بدهی و تحلیل تغییرات حسابداری اجباری و اختیاری پرداخت. آنها پس از بررسی به این نتیجه رسیدند که بسیاری از قراردادهای اخذ و ام به وام گیرنده اجازه تغییر روش حسابداری را نمی‌دانند. عمده دلیل این اقدام این بود که اعتباردهندگان اعتقاد داشتند که ممکن است اعتبارگیرنده با انتخاب روشهای حسابداری مختلف نسبت به اندازه گیری بیشتر سود حسابداری و توزیع بیشتر سود نقدی سهام اقدام نموده و ریسک عدم وصول اصل و فرع وامهای اعطائی افزایش پیدا کند. [۱۲]

فلتهام و اولسون (۱۹۹۵) بر این اعتقاد بودند که محافظه کاری حسابداری نقش مهمی در ارزش گذاری شرکتها دارند. چونکه با بکارگیری محافظه کاری حسابداری در شرکتها بخشی از دارائیهای عملیاتی مثل سرقفلی شناسایی و ثبت نمی گردد. در حالت معمول کلیه دارائیهای ایجاد شده از محل سرمایه گذاری از جمله سرقفلی باید شناسایی گردد اما براساس محافظه کاری حسابداری تنها بخشی از دارائیها شناسایی و ثبت می گردد. آنها بیش بینی کردند که عدم شناسایی کامل دارائیها عملیاتی باعث ایجاد یک رابطه مثبت بین محافظه کاری حسابداری و ارزش گذاری چند گانه یا متنوع دارائیهای عملیاتی خواهد شد [۱۸]

بیتا مشایخ، مهدی محمد آبادی و رضا حصارزاده (۱۳۸۸) به بررسی تاثیر محافظه کاری حسابداری بر پایداری سود پرداختند. آنها به این نتیجه رسیدند که با افزایش محافظه کاری حسابداری در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، توزیع سود سهام کاهش می یابد. همچنین بنابه نتایج بدست آمده در این تحقیق محقق نسبت به رد یا پذیرش این فرضیه که پایداری سود همزمان با افزایش میزان محافظه کاری حسابداری کاهش خواهد یافت، اظهار نظری ننموده است. [۳]

بهمن بنی مهد (۱۳۸۵) به بررسی رابطه بین محافظه کاری حسابداری با تعدادی از متغیرهای ترازنامه ای، سود وزیانی و متغیرهای مربوط به صورت گردش وجوه نقد پرداخت. وی پس از اثبات وجود رابطه بین تعدادی از این متغیرها با استفاده از متغیرهای دارای رابطه همبستگی با محافظه کاری حسابداری، یک مدل مفهومی برای اندازه گیری محافظه کاری حسابداری ارائه نمود. [۴]

سوالات و فرضیه های تحقیق

سوال اصلی تحقیق: محافظه کاری حسابداری در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا چه اندازه تحت تاثیر میانگین موزون هزینه سرمایه می باشد؟

سوالات فرعی تحقیق: در این تحقیق سعی شده تا با تجزیه میانگین موزون هزینه سرمایه میزان اثر گذاری هر کدام از آنها بر محافظه کاری حسابداری مفروضات مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۱ محافظه کاری حسابداری در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا چه اندازه تحت تاثیر نسبت سود نقدی هر سهم به مجموع دارائیهای اول دوره می باشد؟

۱-۲ محافظه کاری حسابداری در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا چه اندازه تحت تاثیر نسبت هزینه های مالی به مجموع دارائیهای اول دوره می باشد؟

۱-۳ محافظه کاری حسابداری در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا چه اندازه تحت تاثیر نسبت بدهیهای بلند مدت به مجموع دارائیهای اول دوره شرکت می باشد؟

۱-۴ محافظه کاری حسابداری در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا چه اندازه تحت تاثیر نسبت هزینه خاص سهام عادی (بهای تمام شده سرمایه مالکانه از محل سهام عادی) به مجموع دارائیهای اول دوره شرکت می باشد؟

۱-۵ محافظه کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا چه اندازه تحت تاثیر نسبت حقوق صاحبان سهام به مجموع دارائیهای اول دوره شرکت می باشد؟

۱-۶ محافظه کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا چه اندازه تحت تاثیر نسبت سود هر سهم به سود عملیاتی شرکت می باشد؟

۱-۷ محافظه کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا چه اندازه تحت تاثیر نسبت سود هر سهم به در آمد غیر عملیاتی شرکت می باشد؟

فرضیات تحقیق

فرضیه های تحقیق بر اساس سوالات تحقیق و بشرح زیر تدوین شده است:

فرضیه اصلی تحقیق

بین محافظه کاری حسابداری و میانگین موزون هزینه سرمایه شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه های فرعی تحقیق

۱- بین محافظه کاری حسابداری و نسبت سود نقدی هر سهم به مجموع دارائیهای اول دوره شرکت رابطه معنی داری وجود دارد

۲- بین محافظه کاری حسابداری و نسبت هزینه های مالی به مجموع دارائیهای اول دوره شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

۳- بین محافظه کاری حسابداری و نسبت بدهیهای بلند مدت به مجموع دارائیهای اول دوره شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

۴- بین محافظه کاری حسابداری و نسبت هزینه خاص سهام عادی (بهای تمام شده سرمایه مالکانه از محل سهام عادی) به مجموع دارائیهای اول دوره شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

۵- بین محافظه کاری حسابداری و نسبت حقوق صاحبان سهام به مجموع دارائیهای اول دوره شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

۶- بین محافظه کاری حسابداری و نسبت سود هر سهم به سود عملیاتی شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

۷- بین محافظه کاری حسابداری و نسبت سود هر سهم به در آمد غیر عملیاتی شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

جامعه آماری، نمونه آماری و قلمرو زمانی تحقیق

جامعه آماری تحقیق، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ می باشد. نمونه های انتخابی در بورس اوراق بهادار تهران شامل شرکتهایی است که از شرایط زیر برخوردار باشند:

- شرکت سرمایه گذاری نباشند
- شرکتهایی که پایان سال مالی آنها ۲۹ اسفند هر سال باشد
- شرکتهایی که داده های آنها در دسترس باشد

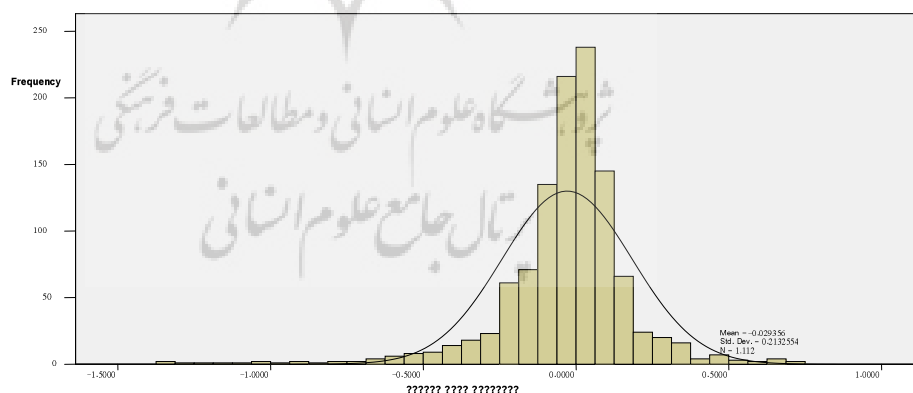
با توجه به مجموع شرایط فوق در این تحقیق، تعداد ۱۱۵ شرکت در دوره زمانی ۱۳۷۵ الی ۱۳۸۵ انتخاب شده است. بدین ترتیب تعداد کل نمونه های تحقیق برابر ۱۱۵۰ سال شرکت می باشد.

روش تحقیق

در این تحقیق از روش تحقیق قیاسی - استقرایی و روش کتابخانه ای استفاده شده است. تحقیق حاضر از نظر روش جمع آوری داده ها از نوع بررسیهای میدانی می باشد. در این نوع از روشهای جمع آوری داده ها تغییر در متغیرهای مستقل کاملاً بیرون از کنترل پژوهشگر قرار دارد. منطق تئوری با استفاده از روش قیاسی توضیح داده شده و پس از آن با توجه به روش استقرایی و جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده ها به تفسیر نتایج حاصله و تطبیق نتایج با پیش فرضهای قیاسی پرداخته شده است همچنین برای تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه های تحقیق از روش همبستگی استفاده شده است.

یافته های تحقیق

در این تحقیق، برای محاسبه شاخص محافظه کاری حسابداری از مدل گیولی وهین استفاده شده است. به عقیده گیولی وهین محافظه کاری حسابداری منجر به افزایش اقلام تعهدی در طول زمان می شود. بنابراین در یک دوره بلند مدت، میانگین اقلام تعهدی شرکت، می تواند روند محافظه کاری را در شرکت نشان دهد. به بیانی دیگر، محافظه کاری حسابداری ناشی از بکارگیری فرض تعهدی می باشد. اثرات آن عمدتاً در اقلام تعهدی (داراییهای جاری بغیر از وجه نقد) است. اقلام تعهدی مستقیماً از اطلاعات ترازنامه شرکتها محاسبه و بر جمع داراییهای اول دوره هر شرکت در هر سال، تقسیم شده تا شاخص محافظه کاری حسابداری محاسبه شود. به دلیل اینکه تفاوت میان میانگین و انحراف استاندارد توزیع شاخص محافظه کاری حسابداری برابر ۰.۱۸ است و از نظر آماری برای این تحقیق بی اهمیت می باشد می توان نتیجه گرفت که شاخص مزبور با توجه به دوره زمانی و نمونه آماری، تقریباً از توزیع نرمالی برخوردار است.

جدول شماره ۱- نتایج آزمون متغیرهایی که با محافظه کاری حسابداری رابطه دارند

Model	Unstandardized coefficient		Standardized coefficient	t	sig
	B	STD. Error			
نسبت سود نقدی هر سهم به مجموع دارائیهای اول دوره	۴.۴۱۸	۱.۲۳۹	۰.۱۱۸	۳.۸۹۰	.۰۰۰
نسبت بدهیهای بلند مدت به مجموع دارائیهای اول دوره	-۰.۰۱۲	۰.۴۸.	-۰.۰۰۸	-۰.۲۴۸	.۰۰۴
نسبت هزینه های مالی به مجموع دارائیهای اول دوره	۱.۶۹۹	۰.۰۱۴۰	۰.۳۴۹	۱۲.۱۶۷	.۰۰۰
نسبت حقوق صاحبان سهام به مجموع دارائیهای اول دوره	۰.۲۷۳	۰.۰۱۶	۰.۴۵۸	۱۶.۷۵۰	.۰۰۰
نسبت سود هر سهم به درآمد غیر عملیاتی	۰.۰۱۱	۰.۰۰۳	۰.۱۲۰	۳.۹۰۴	.۰۰۰

جدول شماره ۲- نتایج آزمون متغیرهایی که با محافظه کاری حسابداری رابطه ندارند

Model	Unstandardized coefficient		Standardized coefficient	t	sig
	B	STD. Error			
نسبت هزینه خاص سهام عادی (بهای تمام شده سرمایه مالکانه از محل سهام عادی) به مجموع دارائیهای اول دوره	۶۹.۱۵۹	۱۸۷.۳۹۸	۰.۰۱۱	۰.۳۶۹	.۷۱۲
نسبت سود هر سهم به درآمد عملیاتی	۰.۱۵۱	۰.۱۰۹	۰.۰۴۲	۱.۳۹۱	.۱۶۵

ارائه مدل محافظه کاری حسابداری

در این قسمت با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون فرضیات ، مدل نهایی برای اندازه گیری محافظه کاری حسابداری ارائه می شود.

برای تدوین مدل نهایی محافظه کاری حسابداری از روش تجزیه و تحلیل stepwise استفاده شده است . در این روش ابتدا کلیه متغیرهای مستقلی که وجود رابطه بین آنها و متغیر وابسته محافظه کاری حسابداری تایید شده است ، به سیستم وارد می شود . طبق روش stepwise ابتدا رابطه یک متغیر مستقل با متغیر وابسته محافظه کاری آزمون می شود . در صورت عدم وجود رابطه بین این دو، متغیر مستقل از مدل حذف شده و کار با متغیر مستقل بعدی ادامه می یابد و در صورت وجود رابطه بین متغیر مستقل اول با متغیر وابسته محافظه کاری حسابداری ، آن متغیر در مدل حفظ شده ، سپس رابطه متغیر مستقل بعدی با متغیر وابسته همراه با متغیر مستقل قبلی ، مورد آزمون قرار می گیرد.

از میان متغیرهای مستقل مدل ، متغیر نسبت سود نقدی هر سهم به مجموع دارائیهای اول دوره از مدل حذف می شود. مقدار sig نسبت فوق 66.4 درصد بوده که بیش از ۵ درصد می باشد و از مدل کنار گذاشته شده و در نهایت مدل نهایی با استفاده از چهار متغیر مستقل نسبت هزینه های مالی به مجموع دارائیهای اول دوره ، نسبت مجموع حقوق صاحبان سهام به

مجموع دارائیهای اول دوره ، نسبت بدهیهای بلند مدت به مجموع دارائیهای اول دوره ، نسبت سود هر سهم به درآمد غیر عملیاتی با متغیر وابسته محافظه کاری حسابداری و با توجه به اطلاعات جدول شماره ۳ بشرح زیر ارائه می شود:

$$Y = 0.354X1 + 0.347X2 - 0.534X3 + 0.005X4 + \epsilon$$

Y: محافظه کاری حسابداری در هر سال مالی

X1: نسبت مجموع حقوق صاحبان سهام به مجموع دارائیهای اول دوره:

X2: نسبت بدهیهای بلند مدت به مجموع دارائیهای اول دوره:

X3: نسبت هزینه های مالی به مجموع دارائیهای اول دوره:

X4: نسبت سود هر سهم به درآمد غیر عملیاتی:

ε: میزان خطای مدل

Model	Unstandardized coefficient		Standardized coefficient	t	sig
	B	STD. Error			
نسبت سود نقدی هر سهم به مجموع دارائیهای اول دوره	۰.۵۱۸	۱.۱۹۲	۰.۰۱۴	۰.۴۳۴	۰.۶۶۴
نسبت بدهیهای بلند مدت به مجموع دارائیهای اول دوره	۰.۳۴۷	۰.۰۴۴	۰.۲۳۷	۷.۸۴۰	۰.۰۰۰
نسبت هزینه های مالی به مجموع دارائیهای اول دوره	-۰.۵۳۴	۰.۱۷۳	-۰.۱۰۱	-۳.۰۹۰	۰.۰۰۰
نسبت حقوق صاحبان سهام به مجموع دارائیهای اول دوره	۰.۳۵۴	۰.۰۲۱	۰.۵۸۷	۱۶.۵۱۸	۰.۰۰۰
نسبت سود هر سهم به درآمد غیر عملیاتی	۰.۰۰۵	۰.۰۰۲	۰.۰۶۴	۲.۳۱۴	۰.۰۲۱

جدول شماره ۳- نتایج آزمون نهایی STEPWISE

Model	Unstandardized coefficient		Standardized coefficient	t	sig
	B	STD. Error			
نسبت سود نقدی هر سهم به مجموع دارائیهای اول دوره	۰.۵۱۸	۱.۱۹۲	۰.۰۱۴	۰.۴۳۴	۰.۶۶۴
نسبت بدهیهای بلند مدت به مجموع دارائیهای اول دوره	۰.۳۴۷	۰.۰۴۴	۰.۲۳۷	۷.۸۴۰	۰.۰۰۰
نسبت هزینه های مالی به مجموع دارائیهای اول دوره	-۰.۵۳۴	۰.۱۷۳	-۰.۱۰۱	-۳.۰۹۰	۰.۰۰۰
نسبت حقوق صاحبان سهام به مجموع دارائیهای اول دوره	۰.۳۵۴	۰.۰۲۱	۰.۵۸۷	۱۶.۵۱۸	۰.۰۰۰
نسبت سود هر سهم به درآمد غیر عملیاتی	۰.۰۰۵	۰.۰۰۲	۰.۰۶۴	۲.۳۱۴	۰.۰۲۱

آنالیز واریانس

آنالیز واریانس (ANOVA) بمنظور ارزیابی توان خط رگرسیون برای بیان مقادیر مشاهده شده مورد بررسی قرار می گیرد.

فرضیه های این آزمون بشرح زیر بیان می شوند:

H0: رابطه خط رگرسیون میان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل وجود ندارد.

H1: رابطه خط رگرسیون میان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل وجود دارد.

اگر مجموع واریانس بیان شده توسط خط رگرسیون را بر مجموع واریانس بیان نشده توسط خط رگرسیون تقسیم نماییم، مجذور میانگین بدست می آید. مجذور میانگین برای واریانس بیان شده و بیان نشده مدل به ترتیب برابر ۲.۱۵ و ۰.۰۲۵ می باشد. همانگونه که مشاهده می شود، مجذور میانگین واریانس بیان نشده تقریباً ۸۶۸۳۶ برابر (همان آماره F) کمتر از مجذور میانگین واریانس بیان شده مدل می باشد. این موضوع باعث می شود تا آماره سطح معنی داری (sig) نیز صفر گردد. در آزمون فوق سطح معنی داری در ناحیه رد H0 می افتد و فرضیه H1 تایید می شود. بنابراین فرض H0 مبنی بر عدم وجود خط رگرسیون در سطح اعتماد ۹۹ درصد و یا خطای ۱ درصد رد می شود (جدول شماره ۴).

جدول ۴ - ANOVA

Model	Sum Of Squares	df	Mean Square	f	sig
Regression	8.601	4	2.150	86.836	.000
Regression	24.737	999	0.025		
Total	33.338	1003			

آزمون Durbin - Watson

این آماره برای برآورد وجود یا عدم وجود خود همبستگی در جمله پسماند (Residuals) استفاده می شود. بدین صورت که تابع آزمون آن بر مبنای فرضیه H0 بصورت زیر بنا گردیده است:

H0: در جمله اخلاص (پسماند) خود همبستگی وجود دارد.

H1: در جمله اخلاص (پسماند) خود همبستگی وجود ندارد.

اگر مقدار آماره مذکور بین ۱.۷ تا ۲.۳ برآورد گردد، در آن صورت فرضیه H0 مبنی بر وجود خود همبستگی در جمله اخلاص، رد و فرضیه H1 تایید می گردد.

در اینجا با توجه به جدول شماره ۵ مقدار آماره Durbin - Watson برابر ۲.۰۵۱ است. بنابراین فرضیه H0 رد و فرضیه مقابل آن یعنی فرضیه H1 مبنی بر عدم وجود خود همبستگی در جمله پسماند تایید می شود. همچنین ضریب تعیین

مدل رگرسیون (R^2) که نسبتی از واریانس بیان شده به کل واریانس را نشان می دهد با توجه به جدول شماره ۵ برابر ۲۵۸ درصد است. این موضوع بیانگر آن است که ۲۵۸ درصد تغییرات متغیر وابسته محافظه کاری حسابداری بر اساس تغییرات متغیرهای مستقل مدل بیان می شود و مابقی آن متاثر از سایر عواملی است که قابل مشاهده نیستند.

جدول شماره ۵ – Durbin – Watson

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std.Error of the Estimation	Durbin Watson
نسبت هزینه های مالی به مجموع دارائیهای اول دوره ، نسبت بدهیهای بلند مدت به مجموع دارائیهای اول دوره ، نسبت حقوق صاحبان سهام به مجموع دارائیهای اول دوره و نسبت سود هر سهم به درآمد غیر عملیاتی	0.508	0.258	0.255	0.1573600	2.051

بررسی میزان اعتبار مدل یا روایی خارجی آن

برای بررسی میزان اعتبار یا روایی خارجی مدل ، محافظه کاری حسابداری حسابداری به روش گیولی – هین و مدل استخراج شده از طریق نتایج آماری آزمونهای فرضیات پایان نامه ، برای ۲۰ شرکت طی دوره ده ساله ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ محاسبه شد. این ۲۰ شرکت شرکتهای هستند که در طراحی مدل از آنها استفاده نشده است. برای آزمون اعتبار مدل از آزمون t زوجی یا جفتی استفاده شده است. همچنین به دلیل اینکه متغیر محافظه کاری حسابداری یک متغیر وابسته بوده و طرح تحقیق از نوع طرح فقط پس آزمون می باشد برای مقایسه میانگین در دو نمونه وابسته از آزمون t زوجی یا جفتی استفاده میشود. فرض صفر و فرض مقابل به صورت زیر نوشته میشود:

$$\begin{cases} H_0 : \mu_A = \mu_B \\ H_1 : \mu_A \neq \mu_B \end{cases}$$

مقادیر میانگین شاخص برای گیولی – هین و مدل پایان نامه به ترتیب برابر با ۰/۰۴ و ۰/۱۴ است.

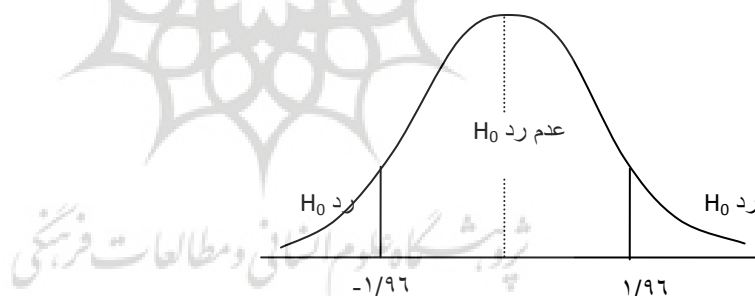
جدول شماره ۶ – محاسبه میانگین دوروش محاسبه محافظه کاری

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
محافظه کاري حسابداري روش گيولي - هين	.03907	192	1.117734	.080665
محافظه کاري حسابداري طبق فرمول پايان نامه	.13818	192	.060511	.004367

جدول شماره ۷ - آزمون مقایسه زوجها

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
محافظه کاري حسابداري روش گيولي - هين - محافظه کاري حسابداري طبق فرمول پايان نامه	-.099110	1.111271	.080199	-.257300	.059079	-1.236	191	.218

مقدار آماره آزمون برابر با $1/24$ - است و ناحیه رد و قبول فرض صفر به صورت زیر است:

همانگونه که مشاهده میشود مقدار اماره بدست آمده در ناحیه عدم رد فرض صفر قرار میگیرد. بنابراین فرض صفر رد نمیشود یعنی تفاوتی بین میانگین این دو وجود ندارد.

بحث در خصوص یافته های پژوهش

بررسی رابطه نسبت مجموع حقوق صاحبان سهام به مجموع دارائیهای اول دوره (متغیر مستقل) با محافظه کاری حسابداری (متغیر وابسته)
تفسیر آماری

طبق معادله رگرسیون ، محافظه کاری حسابداری با نسبت مجموع حقوق صاحبان سهام به مجموع دارائیهای اول دوره شرکت رابطه مستقیم دارد. ضریب متغیر مستقل برابر ۰.۳۵۴ می باشد. این بدان معناست که با افزایش یک واحد در نسبت فوق محافظه کاری حسابداری معادل ۰.۳۵۴ افزایش خواهد یافت .

تفسیر حسابداری

با توجه به چارچوب نظری تحقیق و تفسیر قراردادی از محافظه کاری حسابداری و توجه به این موضوع که تفسیر قراردادی محافظه کاری حسابداری نشأت گرفته از تئوری قرارداد می باشد که طی آن هر واحد تجاری متشکل از مجموعه ای از قراردادها است که با توجه به اندازه شرکت حجم تعداد طرفین قرارداد می تواند کم یا زیاد باشد. یکی از طرفهای اصلی قرارداد با شرکت ، سرمایه گذاران شرکت می باشند. سهامداران منابع مالی مورد نیاز واحد تجاری را تامین نموده و در عوض آن بازده مورد انتظار خویش را مطالبه می کنند.

یکی از انتظارات اصلی سهامداران کسب بازده از محل سرمایه گذاریهای بعمل آمده می باشد. آنها انتظار دارند تا با سرمایه گذاری مجدد سود حاصله بجای توزیع آن بین سهامداران ، نسبت به ایجاد ظرفیتهای تولیدی و گسترش فعالیت شرکت اقدام نموده تا از محل آن سود پایدار بدست آورند. با توجه به توضیحات فوق افزایش در حقوق صاحبان سهام از دو محل صورت می گیرد . اول افزایش سود حسابداری و دوم سرمایه گذاری مجدد سهامداران. در هر دو صورت برای جلوگیری از توزیع منابع شرکت بین سهامداران مدیران شرکتها تمایل دارند تا سود حسابداری را محافظه کارانه اندازه گیری کرده تا از این طریق از توزیع بیشتر سود نقدی شرکت جلوگیری بعمل آورده و منابع بیشتری برای سرمایه گذاری فراهم گردد. علاوه بر آن یکی از عوامل افزایش هزینه تانین مالی شرکتها سود حسابداری و سود نقدی هر سهم می باشد که با کنترل این دو از طریق رعایت محافظه کاری حسابداری، میانگین موزون هزینه سرمایه نیز در شرکتها کاهش می یابد .

توضیحات ارائه شده مربوط به مفاهیم تئوری و رویه های مورد انتظار در فضای اقتصادی مناسب و کار آ می باشد. اما همانگونه که می دانیم بازارهای تامین مالی ایران بازارهای غیر کار آ بوده و شرکتهای ایرانی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران عمدتاً دولتی می باشند. عمده این شرکتها بواسطه حمایتهای همه جانبه دولتی در فضای غیر رقابتی فعالیت می کنند و به دلیل عدم استفاده از روشهای نوین تولید و سرمایه گذاری مناسب در همه بخشهای شرکت از جمله سرمایه های فیزیکی و سرمایه های فکری ،بمرور زمان دچار مشکل سود آوری شده اند و برای رفع این مشکل نسبت به سرمایه گذاری مجدد از محل مطالبات حال شده اعتبار دهندگان اقدام می کنند که این موضوع باعث افزایش حقوق صاحبان سهام می شود . از طرفی به دلیل مشکلات فوق در کسب سود و توزیع سود نقدی با مشکل مواجه بوده که با استفاده از مفهوم محافظه کاری اقدام به کمتر نشان دادن سود حسابداری و توزیع محدودتر سود نقدی می نمایند.

با توجه به توضیحات فوق به نظر می رسد دلیل افزایش رعایت محافظه کاری حسابداری در قبال افزایش حقوق صاحبان سهام در ایران، دولتی بودن آنها و نا کارآمدی شرکتها برای کسب سود حسابداری و اعلام سود نقدی می باشد.

بررسی رابطه نسبت بدهیهای بلند مدت به مجموع دارائیهای اول دوره (متغیر مستقل) با محافظه

کاری حسابداری (متغیر وابسته)

تفسیر آماری

طبق معادله رگرسیون، محافظه کاری حسابداری با نسبت بدهیهای بلند مدت به مجموع داراییهای اول دوره شرکت رابطه مسقیم دارد. ضریب متغیر مستقل برابر ۰.۳۴۷ می باشد. این بدان معنا است که با افزایش یک واحد در نسبت فوق محافظه کاری حسابداری معادل ۰.۳۴۷ افزایش خواهد یافت.

تفسیر حسابداری

در این تحقیق برای تفسیر محافظه کاری حسابداری و بررسی رابطه آن با اجزاء میانگین هزینه تامین مالی از تفسیر قراردادی از محافظه کاری حسابداری، استفاده شده است. یکی از اصلی ترین گروهها که با واحد تجاری در ارتباط می باشند اعتباردهندگان هستند. اعتبار دهندگان در قبال مطالبه بهره مشخص و وصول اصل وام پرداختی از شرکت، بخشی از منابع مورد نیاز شرکت را تامین می کنند.

اعتبار دهندگان همواره نگران وصول اصل و فرع وامهای اعطایی به شرکتهای بوده و همواره بین آنها و سایر گروههای ذینفع از جمله سهامداران تضاد منافع وجود دارد. طبق تحقیقات احمد انور اعتباردهندگان همواره نگران توزیع وامهای اعطایی بین سهامداران بوده و در قبال اخذ وام جدید توسط شرکت و اولویت دادن به تسویه آنها در مقابل وامهای قبلی حساسیت نشان می دهند. همچنین احمد انور اثبات نمود که محافظه کاری حسابداری مکانیسمی است که تضاد منافع بین اعتباردهندگان و سهامداران را کاهش داده و باعث می شود اعتباردهندگان محدودیتهای کمتری برای شرکتهای که محافظه کاری حسابداری را رعایت می کنند، قائل شوند.

بررسی رابطه نسبت هزینه های مالی به مجموع داراییهای اول دوره (متغیر مستقل) با محافظه کاری

حسابداری (متغیر وابسته) تفسیر آماری

طبق معادله رگرسیون، محافظه کاری حسابداری با نسبت هزینه های مالی به مجموع داراییهای اول دوره شرکت رابطه معکوس دارد. ضریب متغیر مستقل برابر ۰.۵۳۴ - می باشد. این بدان معنا است که با افزایش یک واحد در نسبت فوق محافظه کاری حسابداری معادل ۰.۵۳۴ - کاهش خواهد یافت.

تفسیر حسابداری

طبق چارچوب نظری تحقیق و با تاکید بر تفسیر قراردادی از محافظه کاری حسابداری و همچنین توجه به این موضوع که اعتباردهندگان از گروههای اصلی ذینفع و طرف قرارداد با شرکت می باشند. برای کاهش تضاد منافع بین اعتباردهندگان و سهامداران، انتظار می رود با افزایش هزینه های مالی شرکت، محافظه کاری حسابداری در راستای کاهش سود حسابداری و توزیع نقدی هر سهم، افزایش پیدا کند. لیکن در مدل بدست آمده از اطلاعات شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران نتیجه معکوس بدست آمده است.

در ایران شرکتهای دولتی در مرحله اول عمدتاً از بانکهای دولتی وام می گیرند بعضی از این شرکتهای تنها در قبال سفته و چک تضمین، وام دریافت می کنند. ولیکن عمده این شرکتهای در قبال وثیقه قراردادن داراییها از بانکهای دولتی وام اخذ می کنند و در شرایطی که امکان اخذ وام از بانکهای دولتی مقدور نباشد شرکتهای مجبورند به بانکهای خصوصی مراجعه نموده و

وامهای بانکی با نرخ بهره بالاتری را دریافت کنند که این موضوع منجر به افزایش هزینه های مالی شرکتها خواهد شد و میانگین موزون هزینه تامین مالی در شرکتها را افزایش خواهد داد.

به نظر می رسد مدیران شرکتهای دولتی به دلیل حمایتهای دولت و عملکرد ضعیف این شرکتها در راستای ارائه محصولات با کیفیت تر، در وضعیت مناسبی از جهت سودآوری نبوده و تنها برای ارائه وضعیت بهتری از عملکرد شرکت و اخذ منافع شخصی نسبت به اندازه گیری محافظه کارانه سود حسابداری اقدامات مناسبی را انجام نمی دهند.

از منظر تئوری افزایش سود حسابداری و تقسیم سود نقدی از طریق استقراض از بانکها موجب بروز تضاد منافع شدید بین سهامداران و اعتباردهندگان خواهد شد لیکن به دلیل اینکه در محیط اقتصادی ایران مدیران، سهامداران و بانکها عمدتاً دولتی می باشند تضاد منافع فوق در شرکتها رخ نداده و تا زمانیکه خصوصی سازی در شرکتها به معنی واقعی آن انجام نگیرد امکان بررسی مزایای استفاده از محافظه کاری حسابداری و تاثیر آن در کاهش هزینه های مالی و میانگین موزون هزینه تامین مالی در ایران مقدور نمی باشد.

بررسی رابطه نسبت سود هر سهم به درآمد غیر عملیاتی (متغیر مستقل) با محافظه کاری حسابداری)

متغیر وابسته)

تفسیر آماری

طبق معادله رگرسیون، محافظه کاری حسابداری با نسبت سود هر سهم به درآمد غیر عملیاتی شرکت رابطه مستقیم دارد. ضریب متغیر مستقل برابر ۰.۰۰۵ می باشد. این بدان معنا است که با افزایش یک واحد در نسبت فوق محافظه کاری حسابداری معادل ۰.۰۰۵ کاهش خواهد یافت.

تفسیر حسابداری

طبق چارچوب نظری تحقیق و با توجه به تفسیر قراردادی از محافظه کاری حسابداری می توان اینگونه عنوان نمود که در قالب تئوری قرارداد، یکی دیگر از اشخاص طرف قرارداد با واحدهای تجاری، مدیران می باشند. مدیران واحد تجاری در قبال ارائه خدمات مدیریتی خود و با در اختیار گرفتن امکان مدیریت منابع شرکت، از شرکت حقوق و پاداش دریافت می کنند. رفتار مدیران شرکتها طیف محافظه کار تا متهور را شامل می شود. مدیران محافظه کار عمدتاً منابع شرکت را در فعالیتهای اصلی شرکت سرمایه گذاری می کنند یعنی فعالیتهایی که بعنوان محل اصلی کسب درآمد از سوی سهامداران بتصویب رسیده و اعتباردهندگان قبل از اخذ وام از آنها مطلع شده اند.

در مقابل مدیران متهور بیشتر در فعالیتهای غیر عملیاتی سرمایه گذاری کرده و به دنبال کسب سود از این حوزه ها می باشند. محافظه کاری حسابداری در این میان سعی دارد تا با اجرای مکانیسم کنترلی، رفتار مدیران متهور را کنترل کرده و در قالب تئوری نمایندگی بعنوان عامل کنترلی در جهت کاهش نگرانیهای اعتباردهندگان و سهامداران عمل نماید.

نتایج آماری بدست آمده در بورس اوراق بهادار تهران نشان می دهد که بین محافظه کاری حسابداری و نسبت سود هر سهم به درآمد غیر عملیاتی رابطه وجود دارد. لیکن میزان این رابطه بسیار ناچیز بوده و در ازاء یک واحد افزایش در واحد فوق محافظه کاری حسابداری تنها ۰.۰۰۵ واحد افزایش می یابد. این نتیجه بیانگر این موضوع است که مدیران شرکتهای

دولتی بیشتر به سمت رفتارهای متهورانه گرایش دارند. عدم برقراری کامل و جامع تئوری نمایندگی از سوی دولت در شرکت‌های دولتی می‌تواند یکی از توجیحات رفتار فوق باشد. انتظار می‌رود در فضای مالکیت خصوصی کنترل‌های اعمال شده در قالب تئوری نمایندگی در شرکتها در مقایسه با فضای مالکیت دولتی، ارتقا یافته و محافظه کاری حسابداری بعنوان یک مکانیسم کنترلی کارکرد موثر تری داشته باشد.

در ایران نیز تا زمانیکه فرآیند خصوصی سازی بطور کامل پیاده نشود و سهم مالکیت بخش خصوصی در شرکتها افزایش نیابد امکان بررسی مزایای ناشی از بگاریگری محافظه کاری حسابداری در جهت کنترل رفتار مدیران مقدور نمی‌باشد.

نتیجه نهایی تحقیق

طبق تئوری قراردادهای و تفسیر قراردادی از محافظه کاری حسابداری، محافظه کاری حسابداری مکانیسمی است برای کاهش تضاد بین اعتباردهندگان و سهامداران و حفظ منافع آنها. هر چه در یک محیط اقتصادی، رفتارهای مدیران و گزارشهای مالی محافظه کارانه تر باشند سود حسابداری معقول تر و قابل اتکاتر اندازه گیری خواهد شد و زمینه جلوگیری از توزیع منابع شرکت یا وامهای اخذ شده از اعتباردهندگان بین سهامداران فراهم خواهد شد. همچنین با رعایت محافظه کاری حسابداری میانگین موزون هزینه تامین مالی کاهش خواهد یافت. لکن میزان رعایت محافظه کاری حسابداری تا حدود زیادی وابسته به محیط اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جوامع می‌باشد. در جوامعی که دولت نقش پررنگی در فعالیتهای اقتصادی دارد و خصوصی سازی به معنی واقعی آن پیاده نشده است نه دولتها بعنوان مالکان و نه مدیران بعنوان کردانندگان شرکتها چندان تمایلی به استقرار سیستمهای کنترلی از طریق رعایت محافظه کاری ندارند. همچنان است که با وجود بانکهای دولتی در این کشورها بانکها نیز چندان نسبت به رعایت محافظه کاری حسابداری در شرکتهای دولتی تمایل و پیگیری نشان نمی‌دهند.

پیشنادهایی برای تحقیقات آتی در حوزه تحقیقات تئوریک

- ۱- انجام مطالعه تطبیقی جهت بررسی اثر محافظه کاری حسابداری در کاهش میانگین موزون هزینه تامین مالی در محیط اقتصادی دولتی و محیط اقتصادی خصوصی
- ۲- بررسی نقش فرهنگ در بگاریگری و پیاده سازی محافظه کاری حسابداری
- ۳- بررسی تطبیقی اثرات ناشی از بگاریگری یا حذف ویژگی کیفی محافظه کاری حسابداری در محیط اقتصادی، سیاسی و فرهنگی ایران
- ۴- مطالعه در خصوص تاثیر حذف محافظه کاری حسابداری از چارچوب نظری هیات تدوین استانداردهای حسابداری آمریکا از سال ۲۰۰۶ میلادی به بعد
- ۵- مطالعه در خصوص اثر محافظه کاری حسابداری در کنترل تصمیمات متهورانه سرمایه گذاری مدیران

پیشنادهایی برای تحقیقات آتی در حوزه تحقیقات تجربی

- ۱- بررسی اثر محافظه کاری حسابداری بر سود حسابداری و رفتار مدیران شرکتها با توجه به تفسیر مالیاتی از محافظه کاری حسابداری
- ۲- بررسی اثر محافظه کاری حسابداری بر سود حسابداری و رفتار مدیران شرکتها با توجه به تفسیر قانونی از محافظه کاری حسابداری
- ۳- بررسی نقش بانکداری خصوصی در گسترش استفاده از محافظه کاری حسابداری در محیط اقتصادی ایران
- ۴- بررسی نقش و رابطه محافظه کاری حسابداری در پیش بینی سود هر سهم شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران
- ۵- بررسی نقش و اثر محافظه کاری حسابداری بعنوان یکی از ویژگیهای کیفی چاقوب نظری حسابداری ایران در رسیدگی و گزارشگری حسابداران رسمی در ایران

منابع و ماخذ:

- ۱- ریموند پی، نوو، ۱۳۷۸، «مدیریت مالی»، ترجمه و اقتباس دکتر علی جهانخانی و دکتر علی پارسائیان، تهران، انتشارات سمت، جلد دوم
- ۲- رشاد عبدالخلیق و بیبین ب. آجین کیا، ۱۳۷۹، «پژوهشهای تجربی در حسابداری: دیدگاه روش شناختی» ترجمه دکتر محمد نمازی، چاپ اول، شیراز، چاپخانه مرکز نشر دانشگاه شیراز
- ۳- بیتا مشایخ، مهدی محمدآبادی و رضا حصارزاده، (۱۳۸۸)، «تأثیر محافظه کاری حسابداری بر پایداری سود»، فصلنامه بررسیهای حسابداری و حسابرسی، جلد ۵۶
- ۴- بهمن بنی مهد، (۱۳۸۵)، «اندازه گیری محافظه کاری حسابداری در ایران»، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

5-Ahmed, Anwer, (2007) "Evidence on the role of accounting conservatism in monitoring Managers investment decisions", vol.55, Texas A&M University publication

6-Ahmed,A.S.Billings.B,K.Morton,R,N.and Stangford- Harris,M(2002)"The role of accounting conservatism in mitigating bondholder-shareholder conflicts over dividen policy and in reducing debt cost" , vol.77, pp867-890, Accounting Review

7-Antti Fredrikson, (2006) "Accounting Conservatism in relationship banking: its effect on the cost of debt", Turku School of Economies and Business Administration

8-Anwer S.Ahmed, Michael Neel ,Michael Neel, Dechun Wang,(2009), " The Effects of Mandatory of International Financial Reporting Standards on Smoothness, Conservatism and timeliness of Accounting Earnings " ,Texas A&M university

- 9- Ball, R, Shivakumar, L, (2005)"**Earning quality in UK private firms: Comparative loss recognition timeliness**", vol.39, pp 83-128 journal of Accounting Economies
- 10- Ball, R.and Shivakumar,L.(2006) "**The role of accruals in asymmetrically timely gain and loss recognition**" , vol.44,no.2, pp207-242, Journal of Accounting Research
- 11- Basu S, (1997)"**The Conservatism Principle and Asymmetric timeliness of earnings**" , vol.17, pp 3-37, journal of Accounting Economies
- 12- Beaver, W.H.,and Ryan ,S.G, (2000)"**Biases and lags in Book value and their Effects on the ability of the Book – to- market Ratio to predict Book Return on Equity**" , vol.44,no.2, pp 127-148, journal of Accounting Research
- 13- Chen, Q, Hemmer, T, &Zhang, Y, (2007)"**The Relation between conservatism in Accounting and Incentives for earnings management**", vol.45, no.3, pp 561-565 journal of Accounting research
- 14- Givoly, D.Hayn,C,K.Natarajan,A,(2007)"**Measuring reporting conservatism**" , vol.20, no.1, pp 65-106 ,the Accounting Review
- 15- Givoly, D.Hayn, C,(2000)"**The Changing Time-series Properties of Earning, Cashflow, and Accrual: Has Financial Reporting become more conservatism**", vol. 29, PP 287-320, journal of Accounting Economies
- 16- Joachim Gassen , Rolf Uwe Fulbier & Thorsten Sellhorn , (2006) "**International Differences in conditional accounting conservatism the role of unconditional conservatism and income smoothing**", vol.15, no.4, pp 527-564, European Accounting Review
- 17-Karin A.Petruska,(2008),"**Accounting Conservatism, Cost of Capital, and Fraudulent Financialreporting**", Kent State University Graduate school of Management
- 18- Klein,A,&Marquardt,C.A ,(2006) "**Fundamental of Accounting Losses**" , vol.81, no.1, pp 179-206,the Accounting Review
- 19- Lafond, R., Watts. , (2007) "**The information role of financial statements**", vol.85, no.1, pp 139-156, Accounting Review
- 20-Liping Zhang,(2006), " independent directors, investment opportunities and earning conservatism", university of Washington
- 21- Liwang, (2006) "Accounting conservatism and earnings expectations",university of Kent state
- 22-Li Wang, (2006), "Accounting Conservatism and earning expectations", Kent State University Graduate School of Management
- 23- Pae, J.Thornton, D.B.and Welker, M. (2005)"**The link between earnings conservatism and the price-to-book ratio, contemporary**", vol.22, no.3, pp3-75 Accounting Research

- 24- Penman, S.H., and Zhang, X.-J, (2002) **"Accounting Conservatism the quality of earnings, and Stock Returns"**, vol.77, pp 237-264 , Accounting Review
- 25- Qi Chen, Hemmer, T. Zhang Y. (2007) **"On the relation between conservatism and incentive for earning management "**, vol.45, no.3, Journal of Accounting Research,
- 26- Ryan ,s, (2006) **"Indenting conditional conservatism "**, vol.15, no.4 , pp 511-52, European Accounting Review,
- 27- Valeri Nikolaev ,(2007) **"Debt Covenant and Accounting Conservatism"**, vol.22, the University of Chicago Graduate School of Business
- 28- Watts R.L,(2003a) **"Conservatism in Accounting. Part One: Explanations and implications"** vol.17, no.3, pp 208-221, Accounting Horizons
- 29- Watts R.L,(2003b) **" Conservatism in Accounting. Part Two: Evidence and Research Opportunities"**, vol.17, no.4, pp 287-301, Accounting Horizons
- 30- Xi Li, (2009), **"Accounting Conservatism and cost of capital: international Analysis "**, London Business school
- 31- Zhang, J, ,(2008) **"The Contracting benefits of accounting conservatism to lender and borrowers "**, vol.25, journal of Accounting Economies

